

ANTONI MAS
PRÒLEG DE MATÍAS LÓPEZ LÓPEZ

LA MARAVELLA

75 ANYS DE L'ORQUESTRA DE CALDES (1951-2026)

eg

EDITORIAL GAVARRES

ANTONI MAS
PRÒLEG DE MATÍAS LÓPEZ LÓPEZ

LA MARAVELLA

75 ANYS DE L'ORQUESTRA
DE CALDES (1951-2026)

eg

EDITORIAL GAVARRES

AJUNTAMENT DE
CALDES DE MALAVELLA

La Maravella

© COEDICIÓ | Editorial Gavarres, sl
Germà Agustí, 1
17244 Cassà de la Selva
www.grupgavarres.cat

Ajuntament de Caldes de Malavella
Plaça de l'U d'Octubre de 2017, s/n
17455 Caldes de Malavella

© DEL TEXT | Antoni Mas
© DEL PRÒLEG | Matías López López

ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC | Carme Xifre
DIRECCIÓ EDITORIAL | Àngel Madrià
COORDINACIÓ | Jordi Nierga
PROJECTE GRÀFIC | Grup Gavarres (Jon Giere i Edu Vidiella)

IMPRESSIÓ | Nexxe Impressions
PAPER | Arena Natural Rough (interior) i Folre Wibalin (coberta)
TIRATGE | 1.000 exemplars

DIPÒSIT LEGAL | GI-1364-2026
ISBN | 978-84-19292-56-8

PRIMERA EDICIÓ | Juliol 2026

NOTA LEGAL | No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni la incorporació a un sistema informàtic, ni la transmissió en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes, sense l'autorització prèvia i per escrit dels titulars del copyright.

SUMARI

Salutació de Sergi Mir	12
Pròleg de Matías López López	14
Nota de l'autor	22
L'orquestra de Caldes	25
Àlbum de records	65
Epíleg	144

SALUTACIÓ

Quan la música es fa memòria

H

i ha noms que, amb el pas dels anys, deixen de pertànyer només al seu portador i passen a ser de tothom, passen a formar part del patrimoni emocional d'un poble, d'una ciutat... L'Orquestra Maravella és un d'aquests noms. Per a Caldes de Malavella, parlar de la Maravella és parlar de l'orgull per una orquestra nascuda al nostre municipi l'any 1951, per la iniciativa de tres músics de Caldes, i que ha portat una manera d'entendre la música i la festa arreu del nostre país i molt més enllà.

Aquest llibre és, abans que res, un acte de reconeixement a totes les persones que han fet possible aquesta història: músics, cantants, directors, tècnics, famílies, col·laboradors i, sobretot, un públic fidel que, generació rere generació, ha mantingut viu un projecte que ha sabut créixer sense perdre les arrels. La Maravella ha acompanyat festes majors, balls d'envelat, concerts i nits memorables. Ens ha posat música a la nostra vida, a la vida de milers de persones, i ha ajudat a escriure una part important de la història musical de Catalunya.

Recordo ser ben petit i mirar des del *palco* de l'envelat, del tot embadalit, aquells músics tan elegants, amb aquelles coreografies sincronitzades i aquells instruments daurats que brillaven amb un so impecable. Estava enlluernat per la seva espectacularitat i per la seva llegendària trajectòria. Aleshores encara no sabia veure que, al darrere d'aquell majestuós espectacle, hi havia talent, molt de sacrifici, professionalitat i una estima profunda per l'ofici de músic.

Brodat realitzat per les germanes Valllosera de Caldes. El dibuix és d'en Gubau, també de Caldes. Any 1951. PROCEDÈNCIA:

Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

A casa, la meva mare, filla de Caldes, sempre parlava de la Maravella amb aquella emoció i aquella devoció de qui ha passat anys i anys ballant al seu ritme. Com tanta gent de Caldes, sentim aquesta orquestra com una cosa molt nostra, perquè allà on ha actuat, la Maravella ha deixat una empremta; i allà on ha anat, també hi ha anat una mica de Caldes de Malavella.

Com a alcalde de Caldes, em sento especialment orgullós que el nom del nostre municipi estigui vinculat a una formació tan estimada i respectada arreu de Catalunya. La Maravella és una carta de presentació magnífica de Caldes: un exemple de talent, feina ben feta, vocació artística i fidelitat a unes arrels.

Vull agrair sincerament la feina de totes les persones que han fet possible aquest llibre. Recollir la història dels setanta-cinc anys de carretera de l'Orquestra Maravella va molt més enllà d'ordenar dates, noms o fotografies. És donar forma a una memòria compartida, preservar una part valuosa del nostre patrimoni i fer justícia a una trajectòria llegendària que mereix ser explicada amb estima.

Que aquestes pàgines serveixin per recordar, per descobrir i per emocionar-nos. Perquè quan sona la Maravella sona tot un país, sona la festa i sona Caldes de Malavella. I, sobretot, sona aquella música que, quan entra dins nostre, ja no marxa mai del tot.

Sergi Mir

Alcalde de Caldes de Malavella

NOTA DE L'AUTOR

El fenomen Maravella

L'any 1993 el filòleg i bon amic Matías López va publicar un excel·lent treball de recerca històrica sobre l'Orquestra Maravella. La profusió de dades i l'exactitud és tan considerable que podem assegurar que la història de l'orquestra de Caldes està escrita i documentada amb les millors garanties. En conseqüència, aquest llibre del 75è aniversari s'havia d'enfocar des d'una altra perspectiva. La idea de l'editor anava per dos camins diferents: d'una banda, pretenia explorar la part més íntima de la trajectòria de l'orquestra, a través de les fotos i els records que configuren l'impagable llegat d'en Narcís Vendrell i, més recentment, de la família Comadevall; de l'altra, proposava investigar sobre el conjunt de factors que han convertit les vivències d'aquests músics en la formidable llegenda que envolta l'Orquestra Maravella.

Aquesta darrera part va ser la que em varen encomanar a mi. Tot un repte, sens dubte, perquè les històries es poden explicar recollint i ordenant un seguit de fets concrets i demostrables; en canvi, les llegendes no tens per on agafar-les. Simplement sorgeixen, sense saber exactament com, quan, ni per què, i la gent les va instal·lant en el seu imaginari, cadascú a la seva manera. Això vol dir que el meu relat pot acabar farcit d'hipòtesis, mitges veritats, imaginacions i sospites. Però, al cap i a la fi, d'on sorgeixen les llegendes, si no és de tot aquest conjunt d'incerteses?

D'altra banda, també hi podreu trobar algunes veritats contrastades: el fet de ser músic i haver nascut a Caldes, poc abans que ho fes l'orquestra, ha propiciat

Una bona colla dels músics de la Maravella en un viatge a Stuttgart; una estada que podia allargar-se durant un mes. Any 1956. FOTO: Lluís

Ferrer. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

que transitéssim per camins paral·lels. Uns camins que, sovint, fins i tot s'han anat creuant. Tot plegat m'ha proporcionat informació de primera mà i del tot fidedigna. En part, gràcies a l'amistat amb els fundadors, els germans Lluís i Josep Ferrer i en Narcís Vendrell, i, així mateix, a través de les meves converses amb els músics –i amics, també– establerts a Caldes de Malavella, com el cas d'en Ferran Jofre, en Lluís Brugada, en Miquel Tudela, en Paco Curt, l'Alfons Sabaté, en Mateu Oliveres i en Lluís Morales. Per descomptat, cal considerar especialment l'experiència dels meus anys d'estada a l'orquestra, amb la relació de confiança amb els companys músics i la relació i amistat que se n'ha derivat. Potser sí que, tot plegat, m'ofereix un cert avantatge.

En qualsevol cas, tant a través de les conjectures com de les veritats inqüestionables que hi ha, aquest relat serà explicat a partir del màxim respecte i admiració per l'orquestra i pels músics que n'han format part, i en atenció als nombrosos simpatitzants i admiradors amb què compta. Si, a més a més, aconseguim que resulti atractiu per al públic en general, podrem dir que hem fet els deures.

Antoni Mas

L'orquestra de Caldes

Quan, amb catorze anys, vaig començar a fer de músic, una gran fotografia publicitària de l'Orquestra Maravella presidia la meva habitació. En primer pla, apareixia en Paco Curt amb una flamant bateria d'importació, marca Premier, i, tot seguit, el reguitzell de músics vestits de blanc, de cap a peus, i en una actitud que es podria catalogar de formació militar, si no fos perquè, en lloc de fusells, brandaven els instruments. Enmig de tots, en Lluís Ferrer, amb la batuta a la mà i lluint un impecable vestit negre, trencava la uniformitat de color.

Heus aquí una imatge que em tenia absolutament fascinat. Tant és així que, si aleshores algú m'hagués insinuat que jo acabaria dirigint aquella orquestra, possiblement m'hauria agafat un cobriment de cor.

Amb el pas del temps vaig poder constatar que aquell enlluernament que experimentava era compartit per molta gent que, igual que jo, consideraven l'èxit fulgurant de la Maravella com un fenomen extraordinari que fins aleshores no s'havia experimentat en cap altra formació musical. I tant era així que, amb tot just deu anys de trajectòria, l'orquestra ja comptava amb una munió de seguidors d'arreu del país que li mostraven

la major admiració i li guardaven la més absoluta fidelitat. Acudien amb assiduitat a les actuacions que tenien més a l'abast (alguns fins i tot freqüentaven els assaigs), seguien atentament el seu periple artístic i, en els col·loquis i tertúlies habituals, comentaven les peripècies de l'orquestra i la vida i miracles dels seus músics amb autèntica veneració. Resumint: un comportament que podríem equiparar perfectament al que mostren els seguidors més acèrrims de qualsevol equip de futbol.

Però quan tot això succeïa, l'Orquestra Maravella ja havia emprès el vol. Per analitzar el fenomen d'aquesta volada amb la màxima perspectiva, cal que ens remuntem als orígens.

Els orígens

En Lluís Ferrer era un home tenaç, convençut del que feia i tan summament decidit que, en alguns moments, potser pecava d'excés. És a dir, era un xic impulsiu. M'ho va demostrar el dia que ens vàrem trobar per Caldes i em va demanar d'anar a casa seva a tocar alguna cosa al piano. «A veure com t'espaviles...», em va reptar. Jo, aleshores, vaig tocar una obra senzilla, amb les precaucions lògiques, atesa la meva inexperiència (devia tenir 15 o 16 anys) i davant l'examen al qual se m'estava sotmetent. En acabar, em va mirar seriosament i va deixar anar sense embuts: «Està bé, noi, està prou bé. Però això mateix ho has de tocar sense dubtes, molt més deci-

dit». Va seure davant del piano per tocar la mateixa obra que havia interpretat jo, amb una força i determinació que, francament, a mi em varen semblar desmesurades. «Així és com s'ha de tocar. Tal vegada he errat alguna nota, perquè no recordo prou bé la partitura, però tant se val, el cas és tocar amb empena i decisió.»

Probablement, aquesta mateixa empena que esmentava –i demostrava– en Lluís Ferrer va ser la que el va impulsar a deixar la direcció de l'orquestra Montgrins per formar la Maravella. Cal tenir en compte que, en aquella època, les orquestres estaven en mans dels músics amb més antiguitat i, com que els directors solien ser força més joves, normalment tenien dificultats a l'hora d'imposar els seus criteris innovadors: aquí teniu la primera hipòtesi d'aquest relat, que podríem considerar versemblant atenent que a mi em va succeir exactament el mateix quan vaig deixar l'orquestra Caravana per formar la Marina.

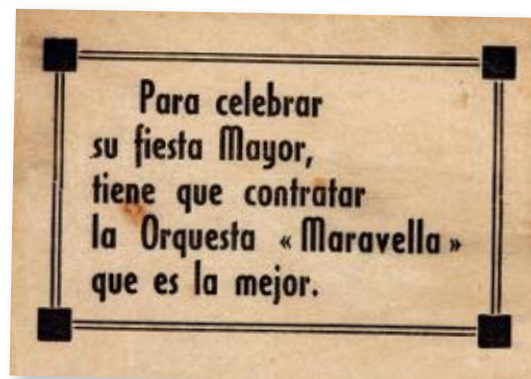
Aquest podria haver estat, doncs, el factor determinant perquè en Lluís Ferrer es decidís a crear una orquestra a la seva mida, en què pogués desenvolupar les idees pròpies sense cap mena de trava i fer i desfer a voluntat, prescindint de qualsevol mena d'oposició o disconformitat sobre el projecte.

Els primers músics a qui es va encomanar varen ser el seu germà Josep, bateria i cantant conegut amb el nom artístic de 'La voz de oro' i el seu cosí Narcís Vendrell, que era mestre d'escola, a banda de músic. En Narcís era un home summament assenyat, ordenat i ponderat en les seves decisions; el tarannà oportú per equilibrar la rauxa d'en Lluís. Precisament per aquest motiu, va acabar essent fonamental en el desenvolupament del projecte que varen emprendre plegats. El seu caràcter va fer que li costés un xic deixar la carrera de magisteri, que li oferia seguretat

i estabilitat econòmica, per tal d'investir aquell projecte que li posava damunt la taula el seu cosí, tan captivador com incert. Finalment, l'empena i decisió d'en Lluís el varen engrescar a prendre el determini que canviaria absolutament el decurs de la seva vida.

Des de bon principi es va fer càrrec de la comptabilitat de l'orquestra i de la gran majoria de tasques administratives: atendre la correspondència, redactar i tramitar els contractes, organitzar els viatges i les pernoctacions, atendre les comissions de festes... Unes ocupacions que li esqueien a la perfecció. La formació acadèmica adquirida, el sentit de l'ordre i la meticulositat en el treball el convertien en la persona idònia per desenvolupar aquestes ocupacions tan importants en qualsevol funció, sobretot si es tracta d'organitzar un col·lectiu de músics: pel motiu que sia –i això requeriria un estudi a part– els músics tirem un xic a la bohèmia i els temes administratius, els números i la paperassa ens desborden i ens fan nosa. En Narcís constituïa la clara excepció d'aquesta regla, amb la qual cosa la seva aportació a l'orquestra va acabar resultant fonamental.

Pel que fa a en Josep Ferrer, tot i que des de bon principi va donar el màxim suport al projecte del seu germà, tenia altres plans. Ell considerava la música com un entreteniment, més que no pas com una professió de futur. Per això, al cap de poc va deixar l'orquestra per dedicar-se a estudiar dret i obtenir el títol de procurador, i es va establir a Olot, on va desenvolupar aquesta professió amb gran eficiència. Però més endavant, segurament enyorat de l'ambient musical, va decidir aprofitar les relacions que havia anat conreant a través de la procuradoria per complementar la seva professió amb la d'agent artístic i assessor en l'organització d'espectacles. Aquesta nova ocupació li va donar l'oportunitat de relació

onar-se de nou amb l'orquestra, a la qual va aportar un gran nombre de contractacions.

En Josep sempre acudia personalment a les actuacions que gestionava; es presentava com a representant de la Maravella davant dels organitzadors. No obstant això, els qui el coneixíem sabem que aquest era l'argument preferit per justificar el que en realitat li agradava més: escoltar l'actuació i compartir una estona amb els músics. Els seus comentaris posteriors entre el públic no podien ser més elogiosos.

Tal com succeeix en qualsevol projecte que s'inicia amb escassetat de recursos, els començaments de l'Orquestra Maravella no varen ser fàcils. El primer que va caldre fer va ser aconseguir els ingressos bàsics per als músics, ja que, altrament, hauria estat gairebé impossible mantenir l'estabilitat de la plantilla. I aquesta és una condició indispensable per assolir la

A l'esquerra, Josep Ferrer i Narcís Vendrell a la pista del Nuovo Lido de Gènova (Itàlia). Any 1952. FOTO:

Lluís Ferrer. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

A la dreta, Lluís Ferrer, el director de la Maravella, conversant amb una cantant durant el Festival de la Cançó Llatina celebrat a Gènova (Itàlia). Any 1955. FOTO: Autor desconegut.

PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

La Maravella participant en el II Aplec de la Sardana de Caldes. Any 1951. FOTO:

Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

conjunció que li cal a qualsevol formació musical amb pretensions artístiques de gran nivell.

Si considerem que les aspiracions d'en Lluís Ferrer l'havien dut a escollir professionals de manifesta categoria i, per tant, amb distintes ofertes, el fet de retenir-los resultava encara més complicat. Tot plegat significava que els diners que es cobraven per les actuacions estaven destinats, bàsicament, a repartir-se entre els músics. Així doncs, les iniciatives promociionals –publicitat, relacions públiques, gravacions discogràfiques– que ben segur en Ferrer duia de cap, s'havien d'ajornar fins que es pogués disposar de recursos suficients. Precisament, la fotografia que llueix al pas subterrani de l'estació de Caldes [foto d'aquestes pàgines], on es veu la cobla Maravella tocant sardanes davant de Cal Ferrer de la Plaça, dona fe que no s'apreciaven diferències notables amb les altres cobles orquestres de l'època. En aquesta imatge, per cert, encara hi apareix en Ferrer tocant el trombó al costat del seu germà; un detall curiós, perquè no trigaria gaire temps a deixar de tocar en les actuacions de cobla.

Aquestes precaucions indispensables per poder mantenir la remuneració dels músics varen propiciar que, llevat d'alguns canvis puntuals, la majoria de la plantilla es mantingués estable durant els primers quatre anys. Però aleshores es va produir el primer enrenou de certa consideració, quan uns quants components varen prendre la decisió d'abandonar l'orquestra. Allò no va ser, precisament, per motius econòmics, sinó per constituir una nova formació musical: l'orquestra Costa Brava, de Palafrugell.

Aquest primer contratemps va ocasionar que en Ferrer, lluny d'arronsar-se, protagonitzés una de les seves reaccions més sonades: en comptes d'esperar que els músics que s'acomiadaven acabessin la temporada, tal com s'acostumava a fer, els va fer fora de

punta en blanc en acabar una actuació a Alemanya. L'acció es podria considerar impròpia des del punt de vista ètic i, de fet, va ser molt criticada en aquest sentit, però no hi ha dubte que de cara als interessos de l'orquestra va resultar positiva. Al cap i a la fi, continuar un any més amb uns músics que tenien el cap en un altre projecte significava una pèrdua de temps que en Lluís no estava disposat a tolerar.

El rampell el va obligar a buscar els substituïts amb unes presses poc aconsellables, però, tot i això, va ser prou hàbil per trobar músics de semblant categoria –i, en algun dels casos, fins i tot superior– a la dels que s'havien acomiadat. És evident que la urgència de la gestió li va comportar seriosos inconvenients i molts maldecaps, així i tot li va servir per deixar clares un parell de qüesti-

ons molt importants. La primera, que era un líder amb prou personalitat i recursos per superar les situacions més adverses; i la segona, que estava disposat a defensar els interessos de l'orquestra al preu que fos davant de qualsevol circumstància que es pogués presentar.

Aquesta prioritat absoluta a què en Lluís Ferrer sotmetia fins i tot els mateixos interessos particulars, forjava una actitud que el va caracteritzar durant els gairebé trenta anys que va sostenir les regnes de l'Orquestra Maravella.

L'estratègia

Una de les principals virtuts que posseïa en Ferrer i que, sens dubte, va resultar decisiva en l'èxit brillant

que el va acompanyar en la gestió davant de l'orquestra, va ser la seva gran visió comercial. Aquesta qualitat el va impulsar a aplicar unes estratègies que, si bé aleshores ja les utilitzaven diferents empreses per promocionar els seus productes i obrir nous mercats, a ningú se li havia acudit que també es podien aplicar a la gestió de les formacions musicals.

Probablement, la connotació artística que acompanya les orquestres era la circumstància que provocava les reticències a l'hora de tractar-les talment com si fos un producte mercantil, però, ben mirat, si els músics ens considerem uns professionals com qualsevol altre, amb aspiracions de poder viure de la nostra feina en les millors condicions possibles, per què les orquestres no havien de poder usar les mateixes estratègies

A l'esquerra, Josep Bastons va ser un dels primers cantants solistes de l'orquestra; a la imatge, en una actuació a Marsella (França).

Any 1954. FOTO: Autor desconegut.

PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

A dalt, la Maravella durant una actuació per a una televisió alemanya a la ciutat d'Hamburg.

Any 1963. FOTO: Autor desconegut.

PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

de promoció que emprava qualsevol altra empresa en aquells moments? Això és el que devia pensar en Lluís Ferrer quan va decidir utilitzar tota mena de ressorts que poguessin ser efectius per divulgar les virtuts artístiques de la seva orquestra amb la millor eficàcia i celeritat possibles.

No es va estalviar de viatjar a Barcelona i a Madrid, principalment, ni tampoc a tants altres indrets d'Espanya i de l'estranger. Així mateix, tant ell com en Narcís Vendrell no es varen cansar de fer trucades telefòniques ni d'enviar cartes arreu. Es tractava de connectar amb els enllaços de què disposaven i mirar d'establir-ne de nous, amb la pretensió d'aconseguir contractes per actuar en àmbits diferents dels que ja controlaven. També buscaven l'accés al major nombre de mitjans de comunicació possibles, amb la finalitat de fer promoció amb la màxima efectivitat.

Com a carta de presentació, varen dissenyar un logotip i una publicitat gràfica de qualitat i de caràcter innovador, que els va permetre oferir una primera imatge atractiva de l'orquestra –heus aquí una altra iniciativa que va trencar motlles–, amb una difusió extraordinària, molt superior a l'habitual en aquells moments. Però, per damunt de totes les accions que es varen dur a terme, cal remarcar que la voluntat de treball d'en Narcís, com a responsable de l'oficina, i, sobretot, el do de gent i els dots persuasius d'en Lluís a l'hora de tractar amb la gent varen ser les eines determinants per assolir l'objectiu fixat.

Mirat des de la perspectiva actual, en què les estratègies comercials tenen una presència constant i han arribat a un grau de sofisticació extraordinari, les iniciatives d'en Lluís Ferrer i el seu cosí Narcís Vendrell podrien semblar ridícules, però si tenim en compte l'escassetat de mit-

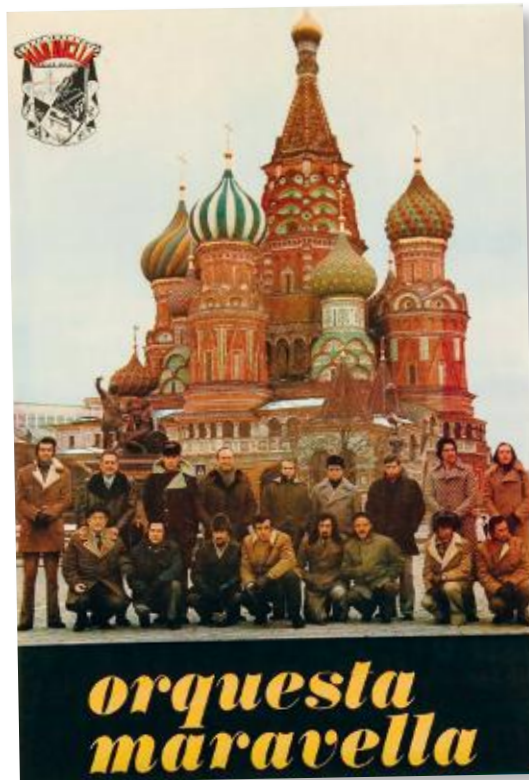
jans de difusió d'aleshores –la publicitat a la ràdio i als diaris era incipient i la televisió es trobava a les beceroles– i, sobretot, la novetat absoluta que representava la promoció comercial d'una orquestra, haurem de convenir que varen tenir un gran mèrit i que la seva aplicació va resultar extraordinàriament positiva.

La gran diferència que va marcar la Maravella en aquell moment va consistir en el fet que, mentre els representants de les altres orquestres restaven a casa limitant-se a veure-les venir, en Lluís i en Narcís feien mans i mànigues per buscar actuacions en els llocs més oportuns i en les condicions més favorables. I no pas precisament des del punt de vista econòmic, ja que el que més els interessava era obrir mercats i expandir la influència i el prestigi que l'orquestra anava guanyant a Catalunya per Espanya i l'estranger.

La tàctica consistia a aplicar aquest criteri promocional amb prioritat absoluta, però l'inconvenient que això comportava era aconseguir que els músics ho acceptessin de bon grat. En Ferrer no es cansava de pregonar que, a la llarga, sortia més a compte actuar en precari a la televisió, en l'enregistrament d'un disc o

en un festival important, que no pas cobrant el que corresponia en una festa major qualsevol. Talment, insistia que, preu per preu, també resultava més rendible anar a tocar a una ciutat important de l'estranger que a un poble del costat de casa mateix. Però, com que aquestes explicacions no tothom les entenia de la mateixa manera, no seria res d'estrany que algunes desercions de les quals parlàvem en el capítol anterior s'haguessin produït, precisament, per la seva incomprensió.

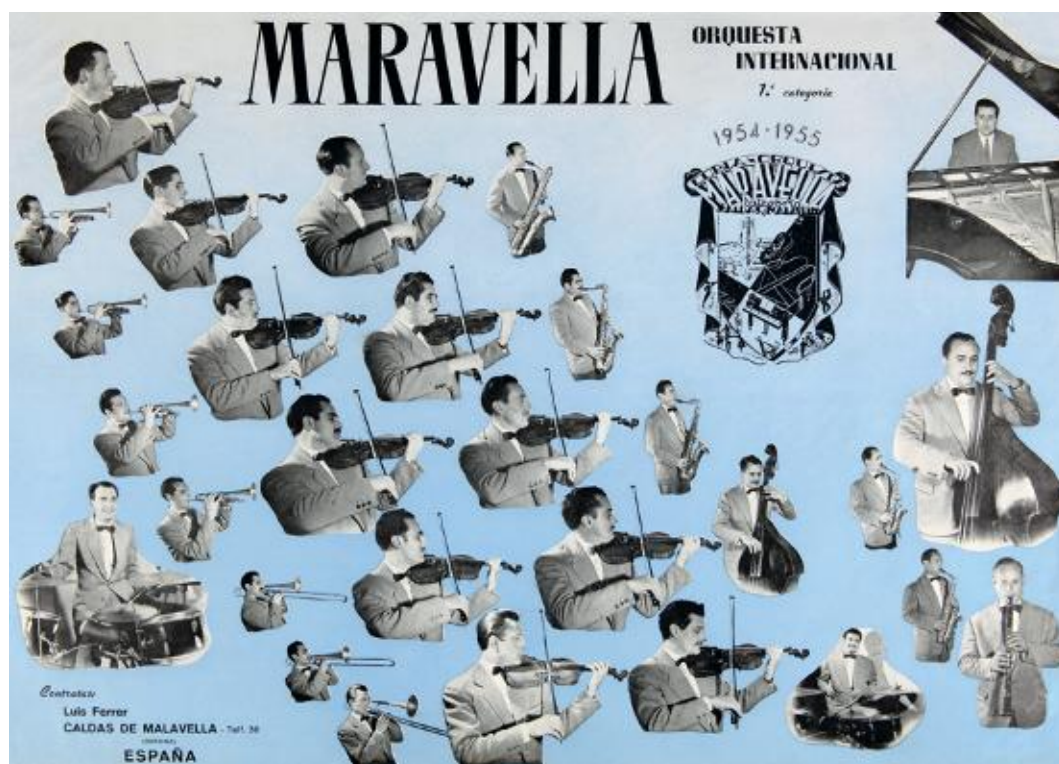
El cas és que els resultats d'aquesta política expansionista no varen trigar gaire a arribar, de tal manera que en els primers anys de la seva existència

**Cartell
publicitari de
l'any 1956.**

PROCEDÈNCIA:
Arxiu Ajuntament de
Caldes de Malavella
(Fons Narcís
Vendrell).

la Maravella ja va començar a acreditar mèrits per adjudicar-se l'adjectiu que acompanyaria el seu nom fins a l'actualitat: Orquestra Internacional Maravella. Les primeres actuacions es varen produir a la Catalunya del Nord –probablement la proximitat geogràfica va facilitar l'accés– on ja actuaven també algunes de les principals orquestres de casa nostra. Aquestes hi acudien els dies 14 i 15 de juliol amb motiu de la festa nacional francesa, però la Maravella no es va limitar únicament a la demarcació i a les dates esmentades, sinó que va anar estenent el seu radi d'acció per tot el país veí progressivament.

En la mateixa època va debutar a Andorra, on ha seguit actuant cada any al juliol fins avui. Seguidament, van arribar les actuacions a Itàlia i, més endavant, a Suïssa i Alemanya, països on va fer múltiples i llargues estades. I així successivament va anar ampliant la seva presència al continent europeu i a altres destins més remots, fins a acabar realitzant les espectaculars gires per l'antiga Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques.

Tot plegat s'explica fàcilment en poques ratlles, però la realitat va ser una altra molt diferent. Sobretot les primeres gires, les que varen servir per obrir camí, varen resultar força precàries. Els pressupostos eren molt ajustats –de vegades s'havien d'acceptar condicions desavantatjoses per poder tancar una gira– i perquè quedés quelcom digne per repartir entre els músics, calia retallar despeses per tot arreu. Les jornades de passar fred a l'autocar, els hostals de mala mort i els àpats a base d'entrepans i llaunes de conserva sovintejaven. Així doncs, el gran mèrit (un altre) d'en Lluís Ferrer va ser aconseguir que els músics acceptessin tots aquells sacrificis, comptant que més endavant es veurien recompensats. Per això, l'anècdota d'en Joan Recarens repartint arròs bullit, a dos *Pfennig* de marc el cullerot, en un estudi de televisió d'Alemanya, així com la d'en Ferrer i en Narcís enfrontant-se a l'amenaça d'una pistola a l'hora d'anar a cobrar a Narbona, resulten a la vegada tan divertides com descriptives.

Però, a mesura que l'orquestra adquiria reconeixement i prestigi, la situació es va anar capgirant. Les actuacions en sales de ball i locals modestos varen derivar

A dalt, la Maravella en una sessió de ballables a Narbona. Any 1953. FOTO:

Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

IV Festival de la Canción del Mediterráneo celebrat a Barcelona.

Any 1962. FOTO: Autor desconegut.

PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Lluís Ferrer).

progressivament en àmbits de més categoria fins a accedir a auditoris de reconegut prestigi com el Kursaal de Berna, el Lido d'Hamburg, el Variété Ronacher de Viena i tot un seguit de locals europeus de semblant categoria. En la majoria d'aquestes actuacions, l'Orquestra Maravella va tenir ocasió de compartir escenari amb les millors orquestres i amb els artistes de gran renom internacional. La influència d'aquestes relacions, afegida als mèrits i al reconeixement adquirits, va resultar determinant per obrir les portes d'un gran nombre d'estudis radiofònics i platós de televisió dels diferents països on l'orquestra acudia freqüentment.

Ara bé, això no va passar només a l'estranger. També va succeir a Espanya, on la Maravella va tenir ocasió de participar en diversos programes de Televisió Espanyola (TVE) –l'única que hi havia en aquell moment– i gaudir d'una presència notable a les cadenes radiofòniques més importants i amb més audiència; això últim va ser possible gràcies a la multitud d'enregistraments discogràfics que ja aleshores acreditava.

Les primeres gravacions les havia dut a terme a través de distintes marques discogràfiques espanyoles i alguna d'estrangera; més endavant va signar un contracte d'exclusivitat amb el segell Zafiro i, finalment, va cedir els drets a l'empresa Sayton, que precisament havia posat en marxa i dirigia el mateix Lluís Ferrer. Aquesta gran presència en els mitjans audiovisuals d'aquí posa en evidència que, paral·lelament als èxits obtinguts arreu d'Europa –i, en part, gràcies a aquests–, el prestigi de l'orquestra també havia anat

**La Maravella actuant al Palais
am Funkturm de Berlín, una
espectacular i elegant sala de
congressos. Any 1958.**

FOTO: Autor
desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament
de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

creixent a tot Catalunya i, a la vegada, s'havia anat estenent a la resta de l'estat.

En conseqüència, els pobles de casa nostra se la disputaven per amenitzar les festes majors i, alhora, era requerida a la majoria de ciutats per actuar a les fires i esdeveniments més importants. També constava entre les formacions musicals preferides a fora de Catalunya, on lluia en els cartells de les festes de més prestigi: la Feria de Abril de Sevilla, els Sanfermines de Pamplona, les Fiestas de San Isidro de Madrid, les Falles de València... Igualment, s'havien interessat per l'orquestra alguns festivals de la cançó, tan populars aleshores, entre els quals el Festival de la Canción del Mediterráneo que es feia a Barcelona, el Festival Hispano-Portugués d'Aranda de Duero i el Festival de Palma de Mallorca. Resumint, doncs, l'Orquestra Maravella s'havia convertit en tota una referència en àmbit nacional i internacional.

Per descomptat, en Ferrer no s'estava d'esbombar aquests esdeveniments cada vegada que es presentava l'ocasió, tal com es corresponia a la seva visió comercial. Ho feia especialment a les entrevistes de ràdio i televisió i en els reportatges publicats a diaris i revistes, encara que tampoc deixava passar l'oportunitat de prodigar-se en les actuacions en directe. En aquests casos, a l'hora de presentar els balls o els concerts aprofitava sempre l'avinentsa per presumir de les gires realitzades i proclamar als quatre vents els èxits aconseguits.

En certa ocasió, abans de començar la sessió de ball a l'envelat d'un poble, el nom del qual no ve al cas, en Ferrer va presentar l'orquestra amb la solemnitat freqüent: «Després de la nostra exitosa gira per Stuttgart, Berlín, Hamburg i Múnic, l'Orquestra Maravella tenim el goig de presentar-nos davant tots vostès...», va dir. El director de l'orquestra amb la qual alternaven en aquella ocasió va prendre bona nota de la presentació d'en

Dues imatges d'una actuació de l'Orquestra Maravella al Casino Municipal de Pau (França). Any 1953.

FOTO: Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

Ferrer i, quan li va tocar anunciar la seva orquestra, va deixar anar: «Nosaltres, després de la nostra gira per Vilopriu, la Pera, Camallera i Regencós, estem molt contents de trobar-nos aquí amb tots vostès...». No hi ha dubte que aquella ironia va resultar molt fina, però el cert és que reflectia exactament la realitat.

La posada en escena

La importància que donava en Ferrer a l'estratègia comercial es corresponia amb la que concedia també a la posada en escena. Era conscient que la imatge de l'orquestra havia de respondre a les expectatives creades a través de la promoció que se'n feia i que, el fet contrari, representaria un engany a qui hi havia dipositat confiança, un frau al públic i, amb tota probabilitat, el primer pas cap al fracàs del projecte.

Pel que fa al vestuari, l'uniforme habitual de l'orquestra consistia en un vestit blanc acompanyat de camisa, sabates i mitjons del mateix color i, com no podia ser d'una altra manera, del característic corbatí de llaç. També disposaven de vestits diferents, més apropiats per als balls de tarda i per a les sardanes. Aquests no mudaven com els del ball, però també denotaven bon gust i sempre s'acompanyaven d'un calçat uniforme i adequat i de la corbata corresponent. Si es tractava d'espectacles o actuacions especials de música afroamericana, el que ara en diem salsa, també comptaven amb unes bruses d'aire cubà; més informals, podríem dir, però elegants dins del seu estil.

En els auditoris, teatres i locals de categoria ja trobaven escenaris en òptimes condicions, però quan aquest no era el cas, com per exemple en els envelats o a les sales de ball més senzilles, comptaven amb unes tarimes per situar convenientment els diferents instrumentistes. Els trompetes es col·locaven al dar-

rere, en les zones més altes; els trombons al mig, en les tarimes mitjanes, i els saxofons al davant, en les inferiors. A l'esquerra de l'escenari se situava el quartet de ritme, amb la bateria al darrere i també ubicada a dalt d'una tarima. D'aquesta manera aconseguien oferir una bona imatge de l'orquestra, fins i tot en els espais amb menys possibilitats.

Les pancartes o faristols, per la seva banda, tenien una distinció especial. Eren blanques amb un rivet cromat i l'escut i el nom de l'orquestra apareixien en el marge inferior esquerre. Un model, aquest, que varen mantenir durant molts anys, de tal manera que va acabar esdevenint un element més d'identificació. En canvi, el que no s'utilitzava en aquella època eren els efectes lluminosos, més enllà dels que hi havia instal·lats als escenaris, mentre que els equips de so els aportaven, normalment, les orquestres. També en aquest aspecte la Maravella disposava del millor i més modern material de l'època, sovint adquirit a l'estranger en el decurs de les seves gires. Per fer-lo funcionar, no cal dir-ho, hi havia uns tècnics especialitzats i de plena confiança. En Ferrer, que cuidava tots els detalls i era conscient de la importància que tenien aquests professionals, ho advertia constantment: «L'orquestra és a les seves mans.»

També és rellevant la postura dels músics a l'escenari, ja que els de la Maravella varen ser els primers a tocar drets en les sessions de ball. En el decurs d'aquestes sessions solien canviar sovint de posició i, com que eren polivalents, també d'instrument; de manera que oferien a les actuacions un dinamisme extraordinari. Quan es tractava de tocar valsos o tango, formaven alineats davant de l'escenari tocant el violí i, al mig, s'hi alçava la presència d'en Ferrer amb l'acordió. Per descomptat que, com a violinistes, no tots els músics tenien el mateix nivell: destacava algun solista de gran qualitat; també hi havia alguns instrumentistes que gaudien de certa categoria; alguns es defensaven dignament i, finalment, i per ser sincers, haurem de reconèixer que potser n'hi havia algun altre que feia poca cosa més que aguantar l'instrument. El cas és, però, que cap orquestra de ball disposava d'una secció de corda semblant, i que el resultat era espectacular.

Formació de 'big band' en una sessió de ballables al Casino Municipal de Pau (França); la Maravella va ser pionera en la seva posada en escena en funció del tipus de música que tocava. Any 1953.

FOTO: Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

Quan es tractava d'actuar en algun festival important o en determinats esdeveniments de gran categoria, l'orquestra es reforçava amb una secció de corda, normalment constituïda per músics que formaven part de l'orquestra del Liceu. Era una pràctica habitual que els músics identifiquem amb l'expressió 'portar músics d'augment'.

La musicalitat

Convindrem que vetllar per la qualitat musical ha de ser la prioritat absoluta de qualsevol formació orquestral. D'acord que la posada en escena té el seu valor i cal cuidar-la, perquè el públic hi concedeix molta importància –de vegades potser un xic massa–, però prioritzar l'atenció de la imatge en detriment dels valors musicals equivaldria a renunciar a la categoria artística, amb risc de caure en la més absoluta banalitat. Això ho tenia molt present en Lluís Ferrer i, per aquest motiu, malgrat que no va estalviar esforços en cuidar la promoció i la imatge de l'orquestra, sempre va ser conscient que la principal virtut que l'havia de conduir a l'èxit era l'exigència musical.

Ja de bon principi va optar per incorporar a la formació músics de categoria, tot i que, tal com comentàvem en el primer capítol, pogué resultar més complicat exigir-los l'abnegació que requeria la posada en marxa d'un projecte com aquell. Igualment, quan va tocar cobrir les vacants que s'anaven produint, sempre va procurar apujar el llistó aprofitant que les condicions econòmiques milloraven any rere any. I així va ser fins que va aconseguir reunir una plantilla extraordinària que convertiria la Maravella en l'orquestra de ball puntera del país.

A dalt, actuació al Ball de la Premsa de Lió (França). Any 1953.

FOTO: Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

A baix, l'orquestra posant per al fotògraf abans d'un concert al Teatre Vakhtangov de Moscou. Any 1972. FOTO: Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu família Comadevall.

Ara mateix em posaria a citar noms, però soc conscient que si començo no sabré on acabar. Em direu que ja he anomenat els germans Ferrer i en Narcís Vendrell, però, com és evident, no podia deixar de fer-ho com a fundadors i administradors. La raó de no entrar en nominacions pel que fa a l'aspecte artístic ha estat perquè per l'orquestra ha passat un gran nombre de músics i cantants de categoria, i el fet de destacar-ne alguns podria interpretar-se com un menyspreu als altres. Per altra banda, molts han estat o són amics meus i no voldria caure en favoritismes. Així, podem considerar que el fet d'haver format part de la Maravella ja és demostratiu d'un nivell musical rellevant i, per tant, és bo deixar-nos de distincions que podrien resultar injustes o que, si més no, a mi se'm farien incòmodes. És evident que alguns músics o cantants hauran aportat més que d'altres, però, en tot cas, la història ja ho dirà. Aquí parlem del fenomen Maravella i aquest, d'una manera o altra, s'ha forjat entre tots al llarg d'aquests setanta-cinc anys.

Una de les estratègies d'en Ferrer per potenciar el nivell musical de l'orquestra va consistir en la incorporació de músics de Barcelona. Avui hi ha bons centres arreu i prou mitjans de desplaçament perquè els músics puguin estudiar on vulguin, però en aquells moments la formació acadèmica dels músics barcelonins era superior i molt més avançada que la que rebien els que estudiaven a Girona, la qual cosa es notava especialment a l'hora d'interpretar la música de ball. A la capital disposaven de centres com el Conservatori Superior de Música del Liceu i el Conservatori Municipi-

pal, entre altres escoles de nivell, mentre que a les comarques gironines no comptaven amb tanta oferta i la majoria dels músics aprenien dels seus col·legues amb experiència com a músics –si voleu–, però no pas com a professors. Per un altre costat, la quantitat d'orquestres i solistes de gran nivell internacional que actuaven a Barcelona i l'ambient musical que es generava al seu entorn acabaven influïnt de manera definitiva en els músics d'allí. «L'orquestra és a les seves mans.»

La confiança que en Lluís Ferrer va dipositar en algun d'aquests músics de nova incorporació era tan gran que en repetides ocasions els encomanava fer-se càrrec dels assaigs de l'orquestra: «Cuideu-vos de dirigir l'assaig que, mentrestant, jo me n'aniré al despatx a fer lloguers», els deia textualment. I, per cert, no ho tenia de mal fer, ja que els assaigs es realitzaven en un local contigu a la casa on vivia en Ferrer i en el qual, precisament, encara continua assajant l'orquestra. En el mateix emplaçament s'hi conserven algunes fotos publicitàries dels primers anys de l'orquestra i els músics encara utilitzen algunes de les tarimes d'aquella època. Recordo que, en la meua etapa, a l'hivern, ens escalfàvem amb una estufa de llenya. Ara, quan hi vaig de visita, tot plegat em resulta francament entranyable.

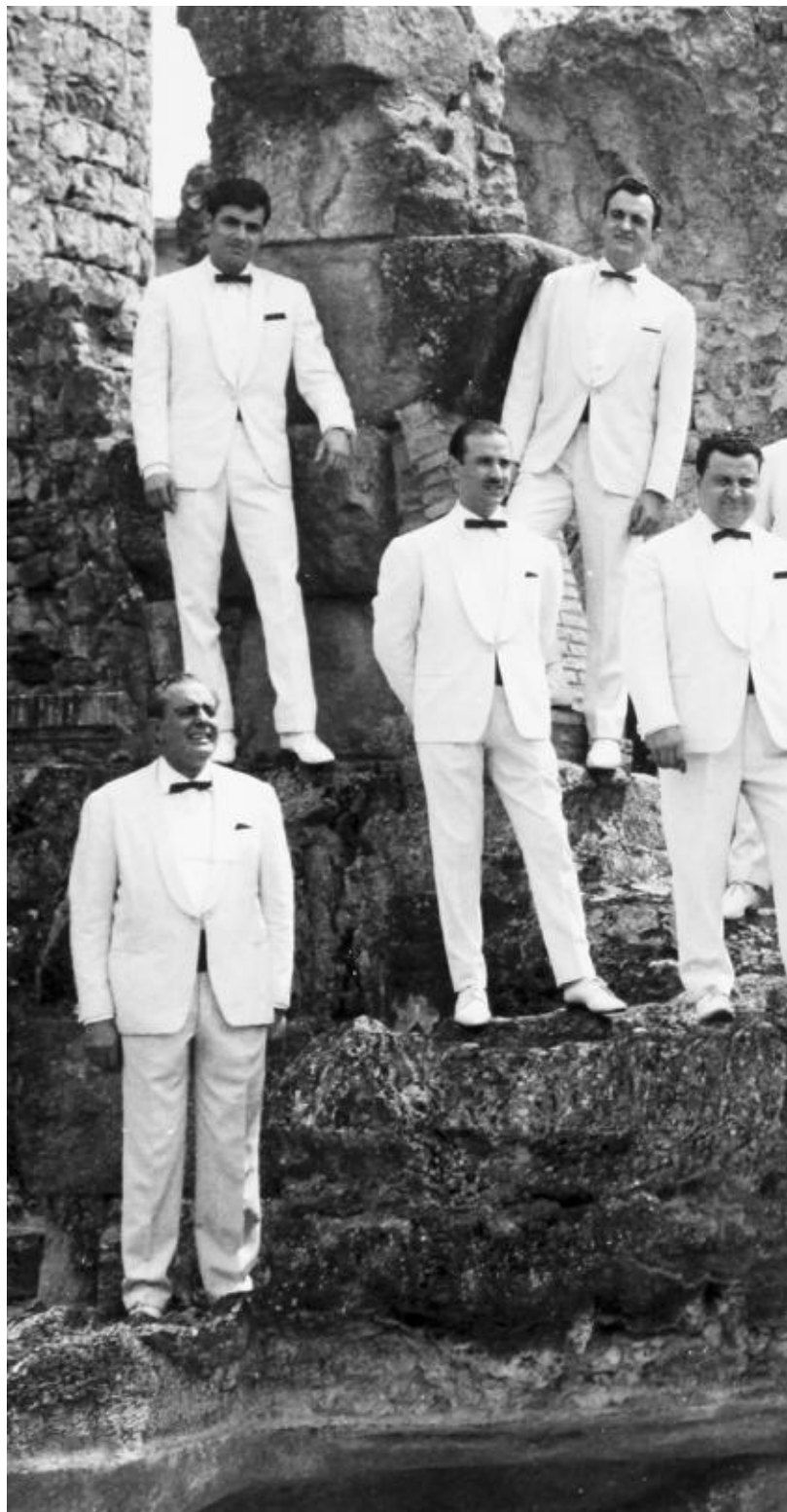
De fet, es tracta d'un local amb certa història, ja que havia estat una de les dues sales de ball que hi havia a Caldes –l'altra era la del meu avi– i més cap aquí es va fer servir com a taller i magatzem dels manubris de la família Ferrer –curiosament, la sala del meu avi també va tenir el mateix destí, en aquest cas amb els pianos de la família Mas–. En aquest local l'orquestra hi assajava habitualment, però en ocasions especials, quan calia preparar un espectacle o l'enregistrament d'un disc amb la col·laboració d'algun artista de nom, els assaigs es feien al Cinema Unión de Caldes –ara Teatre Municipal– per poder disposar d'un escenari més gran i en millors condicions. Seria el cas, per exemple, de quan va venir a Caldes la cantant italiana Nella Colombo, a qui vaig tenir el goig de conèixer quan en Ferrer me la va presentar durant un d'aquests assaigs. Jo, aleshores, era un músic jovenet i primerenc, i davant d'aquella situació singular i emocionant em tremolaven les cames.

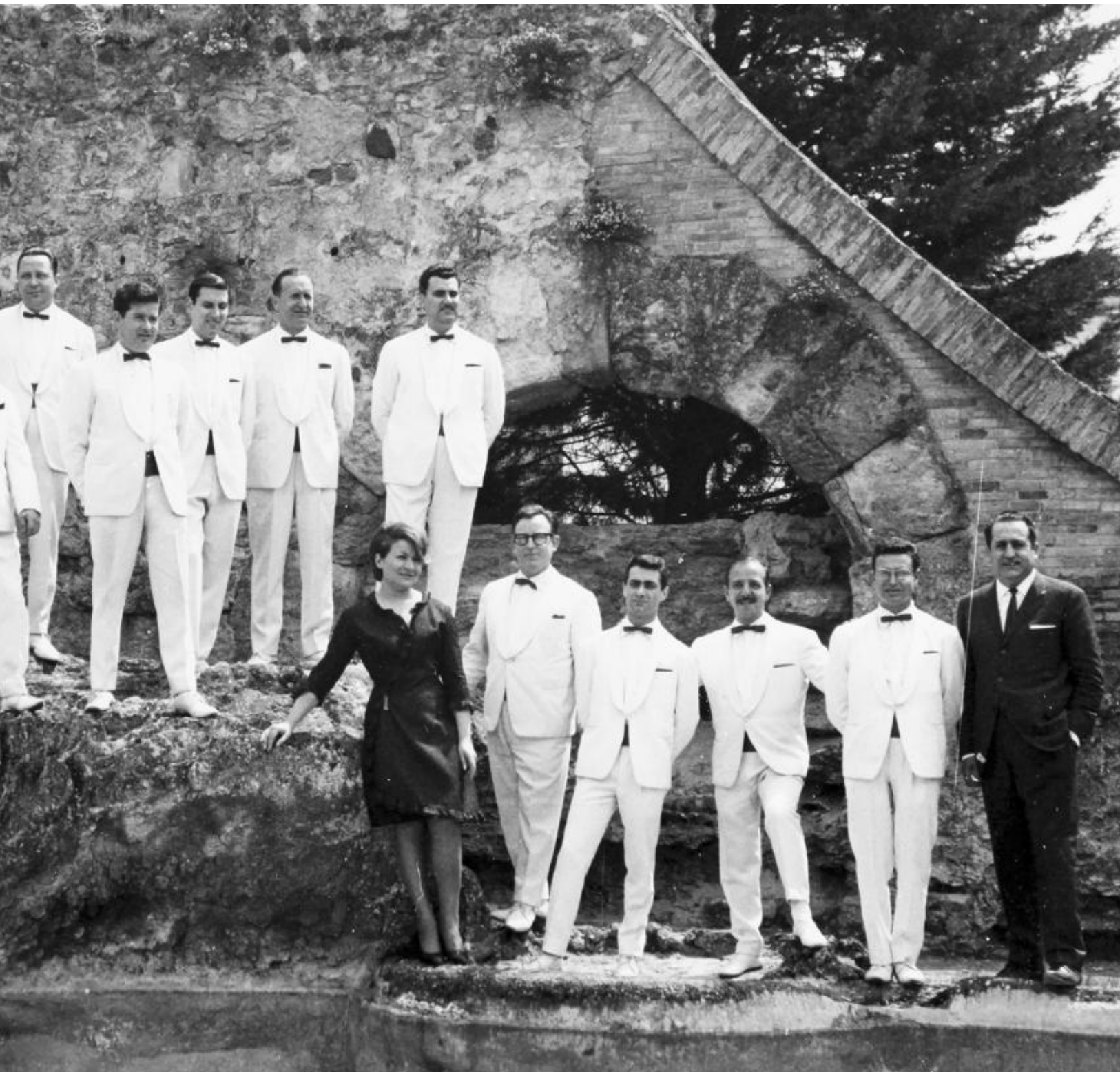
Sessió fotogràfica de la Maravella, amb la cantant Nella Colombo, a les Termes Romanes de Caldes. Any 1966. FOTO:

Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

Però per bons que siguin els músics d'una orquestra i per més hores que assagin, en conjunt no sonaran mai bé si no disposen d'una bona partitura per interpretar. Això concedeix als arranjaments orquestrals una importància definitiva. I aquí, en Ferrer, també la va encertar de ple. En aquell moment les orquestres solien utilitzar les partitures que oferien gratuïtament les editores musicals com Música del Sur, Ediciones Clippers o Canciones del Mundo, per citar-ne alguns casos. Aquestes editorials elaboraven un model d'arranjaments estàndard que s'adaptaven, més o menys, a les distintes formacions. Solien estar pensats per a conjunts orquestrals que disposessin de dos trompetes, un trombó, tres saxofons, trio de ritme i cantant; les anomenades orquestrines.

Com que les orquestres cobles d'aquí comptaven amb més instrumentistes que els que figuraven als arranjaments que els oferien, es veien obligades a doblar algun paper perquè no quedés cap músic sense tocar. Una pràctica que, d'altra banda, constituïa un gran error, ja que desvirtuava totalment el sentit de la partitura. Per evitar-ho, en Ferrer va decidir utilitzar arranjaments pensats expressament per a la seva orquestra i escrits a mida dels seus músics. A més a més, va procurar encomanar-los a arranjadors de categoria contrastada, com ara en Josep Valero, en Lleó Borrell o en Joan Antoni Bou, entre altres especialistes. No cal dir que això representava una despesa econòmica considerable i segurament complicada d'assumir, tenint en compte que en aquells temps les orquestres no estaven acostumades a aquesta mena de despeses. Precisament per aquest motiu s'ha de valorar encara més la iniciativa d'en Ferrer, motivada pel seu interès a vetllar per la qualitat musical. Si ens cenyim a la categoria dels músics, la selecció dels arranjaments, la cura

en els assaigs i la qualitat del so de què disposava l'orquestra, el resultat no podia ser cap altre que l'excel·lència musical.

Per aquest motiu no és estrany que la Maravella brillés amb llum pròpia, sobretot en aquells moments en els quals no era habitual cuidar amb tant de detall aquestes qüestions. També anava a favor seu que la música que més s'escoltava s'esqueia perfectament a les característiques de l'orquestra: quatre trompetes, tres trombons, quintet de saxofons, quartet de ritme i veus. Una formació completa de *big band*, totalment adequada per interpretar *swing* i música llatinoamericana i perfectament escaient per emular les grans orquestres internacionals que estaven de moda, com ara les de Tommy Dorsey o Ray Conniff.

Aquest tipus de repertori resultava ideal per complaure el públic de Catalunya, que era el majoritari, i també el de la resta de l'estat. De cara a les gires a l'estranger, però, en Ferrer va decidir emprar una estratègia prou curiosa i interessant. Sabedor del gran nivell musical que imperava a Alemanya, Àustria, Suïssa i altres països europeus que visitaven freqüentment, i conscient que presentar-s'hi amb el repertori que utilitzaven aquí no era prudent –sobretot per allò que diuen de no enfrontar-se a l'enemic amb les seves mateixes armes–, va preparar uns concerts espectacle a còpia de combinar pasdobles i música espanyola, en general, amb temes llatins i afroamericans. La combinació va resultar una proposta molt atractiva per al públic d'aquells països, ja que era justament el que esperaven d'una orquestra provinent d'Espanya. L'èxit va ser rotund. Fins al punt que la Maravella es va guanyar l'atribut d'*Embajadores de la música española en Europa*.

Aquest qualificatiu, molt encertat pel que fa a la promoció de l'orquestra fora de casa nostra, aquí, per raons òbvies, va despertar certes reticències i va provocar algunes censures. Reprovacions que, des del meu punt de vista, estaven totalment fora de lloc. D'una banda, perquè els crítics es varen agafar al peu de la lletra una frase que simplement responia a una estratègia comercial, i de l'altra, perquè no varen tenir en compte que precisament la Maravella és una de les formacions que ha interpretat més sardanes i música de cobla a l'estranger,

Dues imatges de la Maravella actuant al parc Tanzbrunnen Rheinpark de Colònia on es pot comprovar el registre canviant de la cobla orquestra.

A dalt, una sessió de ball amb ritmes tropicals; a baix, una audició de sardanes. Any 1958. FOTO: Autor desconegut.

PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

ger, tant en audicions a l'aire lliure com formant part dels repertoris de concert als auditoris. Per aquest motiu, doncs, se'ls hauria de considerar uns grans difusors de la nostra cultura popular i tradicional i, en conseqüència, també creditors del títol d'ambaixadors de la música catalana. Per a més mèrit, hauríem de tenir en compte el gran nombre de sardanes enregistrades amb diferents marques discogràfiques i la quantitat d'obres de música catalana que fins avui han interpretat en els innumbrables concerts realitzats.

De tot el que hem explicat en aquest capítol en podem treure la conclusió que la Maravella va saber aplicar la recepta justa per complaure el públic mantenint en tot moment la dignitat musical. Un equilibri molt difícil d'aconseguir, però que si s'encerta atorga a la vegada l'èxit popular i el reconeixement professional.

El fenomen Maravella

Les llegendes són un fenomen que podríem considerar paranormal, que es produeix quan les vicissituds i peripècies d'uns personatges, o el decurs d'uns fets, es van magnificant i desorbitant a través de les successives versions que se'n transmeten. I així fins que arriba un moment en el qual ja no se sap exactament on acaba la realitat i on comença la ficció.

En trobem una multitud, de llegendes. Algunes són remotes i d'abast planetari, com les que fan referència als viatges de Marco Polo o a les aventures de Robin Hood, per exemple, i d'altres menys transcendents, si voleu, però que de tan properes resulten

entranyables, com vindria a ser la llegenda de la bruixa Malavella, a Caldes mateix. Finalment, tenim les llegendes contemporànies, com ara les que envolten la trajectòria de molts artistes convertits en autèntics fenòmens de masses sense que se sàpiga exactament el com i el perquè.

En el cas que ens ocupa, els personatges en qüestió serien els músics de l'Orquestra Maravella, amb el seu líder, en Lluís Ferrer al capdavant, mentre que els fets esdevindrien les seves formidables gires per Europa i les Repúbliques Soviètiques; els seus viatges, que de vegades es poden considerar com autèntiques aventures i, per què no, la multitud d'experiències viscudes al llarg del seu periple de poble en poble i de ciutat en ciutat, arreu d'on han portat la seva música.

A partir de tot el que hem explicat anteriorment, a continuació tractarem d'exposar el procés a través del qual alguns músics de la Maravella han esdevingut personatges mítics dins del fantàstic món de la faràndula, i com les seves vivències han adquirit prou transcendència per aconseguir que el nom de l'orquestra, més enllà d'identificar una formació musical, s'hagi convertit en tot un símbol dins del panorama artístic musical.

Situem-nos als anys seixanta o setanta, en qualsevol població de la nostra geografia on, com ens consta que va passar moltes vegades, els responsables de l'organització de les festes feia anys i panys que maldaven per assegurar la presència de l'Orquestra Maravella a la seva festa major sense cap mena d'èxit: posem per cas que un any era perquè l'orquestra es trobava actuant

en un important festival de la cançó dels que estaven tan de moda aleshores; l'any següent, perquè eren a Gènova per enregistrar uns programes de televisió per la RAI; al tercer intent, perquè feien una estada de tres mesos al Kursaal de Berna... Amb aquests antecedents, doncs, és fàcil imaginar que, per fi, quan aconseguïen contractar la Maravella, aquesta fos esperada amb un interès inusitat. Així podrien gaudir de l'orquestra que venia d'actuar en aquells llocs de tant prestigi, als quals, almenys en aquest aspecte, ara el seu poble es veuria equiparat. Si a tot plegat hi afegim les ocasions que prèviament haurien tingut d'escoltar-la per la ràdio, veure-la per televisió o seguir les seves experiències a través dels articles publicats als diaris o a les revistes, conclourem que l'expectació devia ser extraordinària.

A dalt, posant davant un monument característic de l'època comunista de l'antiga URSS, a la ciutat de Volgograd; entre els components de l'orquestra podem veure Pepita Rossell i la cantant Corita Viamonte. Any 1973. FOTO: Lluís Ferrer.

PROCEDÈNCIA: Arxiu família Comadevall.

A la pàgina de l'esquerra, alguns membres de la Maravella passejant per Almatí (Kazakhstan), en una de les seves gires per l'antiga URSS. Any 1972. FOTO: Lluís Ferrer. PROCEDÈNCIA:

Arxiu família Comadevall.

Concert de la Maravella en una sala de ball de Montreux (Suïssa). Any 1954.

FOTO: Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

Formació dels violins de l'orquestra en un concert al Nuovo Lido de Gènova (Itàlia). Any 1952.

FOTO: Autor desconegut. PROCEDÈNCIA: Arxiu Ajuntament de Caldes de Malavella (Fons Narcís Vendrell).

Des de la perspectiva de l'orquestra, aquesta expectació significava trobar el terreny absolutament adobat. Tots els músics sabem que el favor del públic representa el cinquanta per cent de l'èxit en qualsevol actuació: en part perquè la gent acudeix predisposada al fet que li agradi allò que se li ha presentat amb tantes garanties, però també perquè els músics donem el millor de cadascú quan notem que es valora la nostra feina.

Quan la gent anava entrant als envelats on actuava la Maravella, descobria un muntatge d'escenari espectacular. Aquesta primera impressió feia que les bones referències de l'orquestra s'anessin confirmant. I aquesta sensació encara creixia més quan apareixien els músics en estricta formació, impecablement vestits de blanc, per ocupar els llocs respectius darrere les pancartes amb una diligència absoluta. Si tenim en compte que, en aquell temps, la majoria dels músics de les orquestres pujaven a l'escenari i es dedicaven a preparar les carpetes del repertori, provar els micròfons i afinar els instruments, cadascú pel seu compte i sense cap ordre ni concert, entendrem que el cop d'efecte fos especialment significatiu.

En qualsevol cas, l'impacte definitiu es produïa quan, sobtadament, començava a sonar l'espectacular versió d'un tema de Glenn Miller, Duke Ellington o de qualsevol altre *standard* de semblant categoria, ben apropiat per una formació orquestral com la Maravella. La impecable sonoritat de l'orquestra, juntament amb l'espectacularitat dels músics formats dalt de l'escenari, constituïa una exhibició fastuosa que complia amb escriure les

expectatives més exigents i era susceptible de quedar gravada en l'imaginari del públic durant molt de temps.

És en aquests casos quan els posteriors comentaris de la gent acostumen a superar la mateixa impressió rebuda, en un intent de transmetre de manera fidedigna als interlocutors l'experiència que han viscut. Jo mateix soc testimoni d'haver sentit més d'un alcalde o representant d'un ajuntament que, per culminar els múltiples elogis a l'orquestra, presumien fins i tot del fet que portar-la al poble els havia costat una fortuna. I ho feien d'allò més satisfets i ufanosos, tal com ho demostra el comentari amb què sentenciaven el seu discurs: «Però ha valgut del tot la pena.»

Si multipliquem aquestes situacions que hem explicat i els comentaris que suscitaven per la quantitat de pobles i ciutats que freqüentava la Maravella, em fa l'efecte que podem considerar com a descobert un dels principals factors originaris del fenomen que ens havíem proposat aclarir des de bon començament. Un altre motiu decisiu podria haver estat la gran presència que, com hem comentat, ha mantingut l'orquestra als mitjans de comunicació. Hem de pensar que la influència mediàtica repercuteix en el conjunt de la societat, la qual cosa els hauria convertit en elements idonis per estendre les influències del fenomen Maravella més enllà de l'àmbit estrictament musical. Per descomptat, també hauríem de tenir en compte que en aquells temps no hi havia l'enorme abundància d'informació actual, i que precisament aquesta concentració la feia molt més efectiva a l'hora de cridar l'atenció de la gent. Amb això vull dir que la presència als mitjans tenia molta més transcendència que avui.

Per si faltava quelcom per acabar de reblar el clau, només cal afegir el gran rebombori que varen aixecar les formidables gires per la Unió de Repúbliques Soviètiques, precisament en una època, en temps de la Guerra Freda, en la qual no tothom hi tenia lliure accés.

Em fa l'efecte que el conjunt d'aquests factors, més el subtil toc de la vareta màgica de la providència que, per més bé que es facin les coses resulta indispensable per trobar el camí de l'èxit, poden resultar decisius per resoldre la qüestió plantejada des de bon principi sobre els orígens de l'anomenat 'Fenomen Maravella'.

Evidentment que aquí no s'hi estila una exactitud matemàtica, però sí que existeix un marge d'error que, davant la complexitat de l'assumpte que ens ocupa, crec que es podria considerar com a tolerable.

El cas és que amb prou feines vint-i-cinc anys d'existència ja teníem la Maravella a dalt de tot. Una orquestra de referència, no tan sols a tot Catalunya sinó també a la resta de l'estat i reconeguda en molts països d'Europa. Una orquestra respectada per tot el sector musical i admirada pel públic en general. Així, doncs, el somni d'en Lluís Ferrer, un desig compartit amb el seu germà Josep i el seu cosí Narcís Vendrell, i alhora secundat per tots els músics que al llarg del

temps ens hi hem sentit implicats, s'havia convertit en una gran realitat.

El primer sotrac

Com hem explicat de bon principi, l'entrega d'en Lluís Ferrer a l'orquestra va ser total. Passant pel davant dels mateixos interessos particulars i, en moltes ocasions, fins i tot per sobre de les limitacions físiques que el cos pot arribar a tolerar. Però el cansament pels viatges continus i les hores de son perdudes, així com l'alimentació desordenada i, sobretot, el desassossec constant per tirar endavant un projecte al preu que